

VARDILIK

YAŞAR NABİ
BEHÇET NECATİGİL
NAHİT ULVİ AKGÜN
BAŞARAN
ZAHİR GÜVEMLİ
CEYHUN ATUF KANSU
SELÂHATTİN BATU
ŞİNASI ÖZDENOĞLU
NURULLAH BERK
RIZA APAK
ADNAN BİNYAZAR
HASAN ŞİMŞEK
KAYA ÖZSEZGİN
TAYLAN BEDİZEL
BEDİA TURGAY-AHMAD
NAZMİ AKİMAN
T. KAKINÇ
ZEYYAT SELİMOĞLU
NEVZAT UÇKAN
MUZAFFER UYGUNER
MEHMET SALİHOĞLU
MUHTAR KÖRÜKÇÜ
NECATİ TOSUNER
YÜKSEL PAZARKAYA
FARUK EREM
RUŞEN HAKKI
ABDÜLKADİR BULUT
MURAT TÖREN
S. N. ÖZERDİM

Sabri Esat Siyavuşgil (1907 - 1968)

Sayı: 728

15 EKİM 1968

1 lira

VARAN BEŞ

Yaşar Nabi

Muammer Lütfi, Kenan Hulüsi, Ziya Osman, Vasfi Mahir, şimdi de Sabri Esat. Yedi Meşale'nin, kitap çıktığında yaşları yirmi sularında olan yedi sanatçısından, o günden bu yana beşinin eksilmiş olması doğrusu kaderin çok acı bir cilvesi.

1928-1968. Bakın kitabın çıkış tarihini düşündüğüm zaman farkına varıyorum aradan tam kırk yıl geçmiş olduğunu. Hepsi de henüz öğrenci olan sanata âşık yedi genç! Hayat önümüzde açılan sınırsız bir umutlar dünyasıydı. Neler neler bekliyorduk yarından. Kaf dağlarının tepesinde görüyorduk kendimizi. Çevremizden alkış sesleri geliyordu. Övgüler, teşvikler yağıyordu her yandan. Zamanın kurt yayıncısı Yusuf Ziya bizi yeni bir dergi çıkarmaya çağırıyor, uygun şartlarla bir mukavele imzalıyordu topluluğumuzla. Uzun sürmedi ya bu ortaklık. Bize boyumuzun ölçüsünü almaya gene de yetti. Çünkü Meşale dergisi, biraz da tam harf devrimi sırasına rasladığı için, sekizinci sayısında kapanmıştı. Sabri o sıralarda Yedi Meşale hareketinin en gözde şairiydi. Kitabın onun şiirleriyle başlamış olması da bunu göstermeye yeter. Başarısının sebebi edebiyatımıza alışılmamış bir ses getirmesi, şiirinin herkesten fazla kişilik taşımasıydı. Bu kişilik, Ahmet Haşim simbolizminin tersine, şiirde mülkten çok renge önem vermesi, birkaç mısra içinde hızlı fırçalarla işlenmiş hissini veren eskişler çizmesi idi. Kulaktan çok göze hitap eden bir şeyler vardı onun şiirinde. Ama göze söz: ya da harflerinin alışılmadık biçimlerde sıralanışı gibi sağmalıklarla değil, kısa çizgilerle verdiği resimlerle hitap ediyordu. Bir başka özelliği de şiirlerinin, büyük altından gülümsemeyi andıran ince nüktelerle dolup taşmasıydı. Konuşmalarında olsun, gazete sütunlarında kalan sayısız fıkra'larında olsun bu zeki ve alaycı gülümseme bütün hayatınca sürüp gidecektir. Hattâ son hastalığı sırasında, hayatından umut kesildiği sıralarda bile. Kendisini yakından tanımamış olanlar bu alaycı zekânın altında insafsız ve kırıcı bir mizacın yattığı gibi yanlış bir yargıya kapılarak onu haksız yere suçlamışlardır çoğun.

Meşale son sayılarını çıkarırken Sabri, açılmış olan bir devlet imtihanını kazanarak felsefe tahsil üzere Fransa'ya gitmişti (1928). Dijon ve Lyon'da okudu, yurda döndükten sonra kısa bir süre Ankara'da Gazi Eğitim Enstitüsünde ders verdikten sonra yeni kurulan İstanbul Üniversitesinde edebiyat fakültesine psikoloji doçenti oldu (1933). 1942 den bu yana da kürsü profesörü olarak aynı göreve devam etti. Fransa'da öğrenimi devam ettiği sürece bana yazmış olduğu bir kucak mektup hâlâ durur dosyamda. Hayat, coşkunluk, umut ve epridolu mektuplar. İmkân bulursam onlardan birkaçını gelecek sayılarımızda okurlarıma sunmak isterim. Hiç bilinmeyen bir yanını, yayımlanmak için yazmadığı zamanlarda bile ne kadar güzel ve çekici yazdığını göstermek için.

Benden bir yaş büyüktü ama galiba benden bir yıl sonra başlamıştı şiir yayınlamaya. Başlıca şiirlerini "Odalar ve Sofalar" da (1933) topladıktan sonra benimle birlikte bıraktı şiiri (1936). Şiiri, ama edebiyatı değil. Türkçeden Fransızcaya, Fransızcadan Türkçeye yeniden yaratırcasına bir özenle yaptığı çevirilerle olsun, zaman zaman şiir güzelliğine erişen fıkraları, araştırmaları ile olsun, ödül kurullarındaki otoritesiyle olsun her zaman saygıdeğer bir edebiyat kişisi olarak kaldı aramızda.

Son yıllarında bir hayırlı hizmeti de Balkan ülkelerine yaptığı devamlı yolculuklarında Türkiye ile bu ülkeler arasında son savaştan beri keşilmiş olan kültürel ilişkilerin yeniden kurulması yolundaki etkili çalışmaları oldu. Bu sayede bizde hiç bilinmeyen birtakım Balkan yazarları dilimizde, Türk edebiyatçıların eserleri de komşu memleketlerde yayınlanma imkânını buldu. Solcu olmadığı halde sosyalist ülkelerde gördüğü ilerlemeleri, doğru ve iyi tutumları olumsuz yanlarından ayırarak göstermesini, kültüre, edebiyata, güzel sanatlara verilen önemin hayırlı sonuçlarını öğrenmesini, körükörüne bir inkarcılığa karşı da cesaretle savunmasını bildi.

Tatlı bir sohbet havası eserdirdi çokluk fıkralarında. Çok yaşamış, çok görmüş çok okumuş insanlara ögü kendinden emin bir bilge ağırbaşlılığına taptaze ve renkli bir nüktenin karıştığı bir çeşit hayat felsefesi, bir çeşit pratik psikoloji dersleriydi o fıkralar. Ama bunlar yanında Karagöz ve daha başka konularda yaptığı sürekli araştırmaların sonucu olan bilimsel incelemeleri de anılmak gerekir.

Elline aldığı yarıda bırakmayan ve savsaklamayan bir görev duygusuna, bir kendine saygıya sahipti. Son yıllarına kadar vereceği derslere bir öğrenci gibi hazırlandığına, vaktinde derse yetişmek için sabahın erken saatlerinde yollara düştüğüne kaç kere tanık oldum.

Sabri ile dostluğumuz Se'vati Fünun çevresinde Yedi Meşale hareketinin doğduğu 1927 yılında başlar ve hiç arasız ölümüne kadar sürer. Fransa'da kaldığı dört beş yıl içinde ancak mektuplaşma ile süren bu dostluk sonra 1933'te Ankara'da birlikte bulduğumuz sırada bu sefer de Varlık meydana gelme hareketi sırasında sıklaşır, sonra onun Edebiyat Fakültesinde görev alıp İstanbul'a geçmesi ve benim daha on üç yıl Ankara'da kalmam yüzünden ancak zaman zaman onun Ankara'ya benim İstanbul'a uğramama kalmış görümlerle bir uzaktan muhabbet safhasına girer. 1946 da benim İstanbul'a kesin olarak yerleşmemden sonra daha sık görme fırsatını buldum Sabri'yi. Ama yakınlığımız 1962'den bu yana, Esentepe gazelociler mahallesinde, evle'imizin karşı karşıya denebilecek bir yakınlıkta oluşu yüzünden ta son günlerine kadar en sıkı, en candan safhasına erişti. Yıllardan beri her pazar akşamı evimizde toplanan birkaç mahalleli dost arasında eşiyile birlikte Sabri de (yolculukları dışında) hemen her zaman hazır bulundu ve konuşmalarımızın sık sık pek ağırlaşan ve karamsarlaşan havasını o hep genç, hep iyimser kalmasını bilmiş kahkahalarıyla dağıttı.

Önemli tarihi olayları günü ve yılıyla hemen söyleyebilecek kadar güçlü bir hafızası vardı (Bu hafızanın ameliyatından sonra son günlerinde birdenbire kaybolarak hazin bir unutkanlığa çevrilişini nasıl acıyla izlemistik.), gördüklerini unutmaz, benim ya da başkalarının hafıza yanlışlarını düzeltmeye de bayılırdı.

Geniş ansiklopedik bilgisi, ince zevki, doğuştan şair tabiatı, tiyatro merak ve anlayışı onu, birbirinden çok uzak bilim, sanat ve ikisinin dışında kalan gazetecilik alanlarında gücünü bölme zorlamış olmasaydı da bütün cabalarını tek yöne çevirebilmiş olsaydı elbette ki o türde yeri bugün erişmiş olduğundan çok üstün bir düzeye varacaktı. Ama içinde bulduğumuz hayat şartları ne çok kabiliyetin, geçim kaygısı ve ilgi kitlığı yüzünden, böyle bir dağılma ile harcanmasına yol açmıştır. Düştüğün bir kere, Cyrano de Bergerac'ı aşına

Sabri Esat, Yedi Meşale döneminde

yakın bir ustalıklı çevirmedeki emeğini telif bir manzum piyese vermiş olsaydı başarısı daha mı az olurdu? Çünkü bu eser, çevirinin çok üstünde bir şey sayılmak gerekir.

Hep başarıları, üstün yanlarıyla övülmeye alışmış olduğu için zayıf taraflarının görülmesinden, bilinmesinden hiç hoşlanmazdı. Herhangi fizik bir noksanlığı da bu zayıf yanlar arasına koyduğu için hastalıklarından, hattâ en yakınlarına bile söz etmeyi sevmezdi. Onun için hayatı kendine zehir etmiş olan şeker hastalığının onda ne zaman başladığını bilmiyorum. Ama herhalde bunu öğrenişim yirmi yıldan öncesine raslar. Yaşla birlikte hastalığı da ilerlemişti ya, o buna hiç aldırmaz görünür, bir ensülin iğnesinin her şeyi hallettiği iddiasıyla kendine olan büyük güveninde bir şey eksiltmek istemezdi. Oysa hastalığının arzuları son zamanlarda kendini daha çok belirtmeye başlamıştı. Ama biz bu şekerden korkarken bambaşka, daha korkunç bir hastalık girdi araya, ve sevgili Sabri'yi sapasağlam, kendi ayağı ile gittiği hastaneden, bir aydan kısa bir zamanda, son dakikalarını yaşayan bir insan halinde çıkarttı. Bir mesane tümörünün alınması için yatmıştı hastaneye. Oysa ameliyat çok ağır ve yaygın bir kanseri çıkardı ortaya. Kanser ameliyat yüzünden daha büyük hızla yayıldı vücuduna, diyabet de karşı koyma gücünü azalttı. Böylece beklenmedik bir çabuklukla kaybettik zavallı dostumuzu. Her dakika dost ve yakınları'ya çevrili olmasına rağmen ille de dönmek istediği evine sedyeye taşındığı ertesi günü, hattâ evinde olduğunun bile belki farkına varamadan, 6 Mayıs pazar sabahı saat onu biraz geçte son nefesini verdi.

Evet, böylece, tam kırk yıl önce, yüzleri hiç bitmiyecekmişcesine uzun bir geleceğe çevrili, yürekleri umutla dolu bir halde yola çıkan yedi ateşli gençten geriye artık, yorgun ve yıpranmış iki yaşlı adam kalıyor: Cevdet Kudret'le ben. Gerçi tek saf halinde ciele yürüyüşümüz uzun sürmemişti ama ne de olsa o coşkun günlerin tatlı hatırası bağhyordu bizi birbirimize. Hiç değilse bir bölümümüz yakın dost kalmıştı sonuna kadar. Sabri de aramızdan ayrılıp gittikten sonra o pek çok sözü edilmiş, hatıralarımızın kalabalığı içinde, şimdi sanki bizimle hiçbir ilgisi yokmuşcasına uzak ve yabancı gelen Yedi Meşale hareketinden kala kala iki yaşlı adam ve onlarla birlikte büsbütün silinip gidecek silik bir hatıradan başka bir şey kalmadı.

İnsanlık dramı burada işte.

BENDEKİ SABRİ ESAT

Behçet Necatigil

Geçmiş gün yadigarları arasında, 1932'den kalma bir cep defterim vardır ki, ilk sayfasında "Rasgele Şiirler" başlığı; birbirine ince titrek bir çizgiyle bağlı, çiçeğimsi iki süs arasında, zaman zaman o yıllardaki kadar sıcak, gülümser bana. İlk sayfanın ikinci başlığı, daha küçük harflerle: "Onların Şiirleri"dir, ve altında bir tarih görülür: 1932. Sonra daha altta: "Toplayan: Behçet" - İmza biçiminde bir Behçet, ve kesik, minik bir fotoğraf: Kabataş Erkek Lisesi III/B talebelerinden 337 Behçet'in resmi; ortaokul son sınıfta arkadaşlarla topluca çekilmiş bir resimden kesilmiş.

Sevdiğimiz birini, kendimizi katmadan, yalnız o olarak anlatmak da mümkün! Ama bu, anı değil tanıtmadır, incelemedir, bilimsel yaklaşmadır. Ve ölüm haberleri çoklarımızda hemen özel yaşantıları çağırır, tatlı acı bir sürü anıları tazeler. Esirgenmiş olan bizim, daha bir süre yaşayacağımızın gizli sevinci de olabilir bu. Kesik kopuk görüntüler, bize bütün değerleriyle sadece gidene hatırlatmakla kalmaz; ne yazık ki, biraz da kendi gözümüzde kendimizi değerlendiren ayrıntıları da çıkarır ortaya: "Onu ilk defa... yahut bir gün..." diye başlarız. Benim de bu yazım öyle yazı. Özür dilerim kendimi anlatıyorsam.

Ortaokul öğrencisi antolojimi, o yılların şiirlerinden meydana gelmişti. "Rasgele Şiirler". Bu "rasgele" sıfatını ben o zaman "iyisini kötüsünü ayırmadan, bir seçme yapmadan" anlamına almışım diye şüphesiz! Fakat hayır, neden olmasının, bir iyi-dilek sözü olarak da düşündüm

belki: Defterime yazdığım bu şiirlerin isabetli şiirler olmasını dilerim, anlamında kullanmış da olabilirim.

Ve netekim ortaokul şiir defterime baştan sonra yeşil galibarda mürekkebiyle özene bezene yazdığım bu şiirler, şimdi bakıyorum da hâlâ güzel ve isabetli şiirler! Ben o şairlerin kitaplarını; söyleyenim hatırlatılmadan, yani Türkçe hocalarımın, kör değneği ve donmuş "kıraat parçaları" ve "gramer tatbikatı" dışında, bizi yeni eser ve yönelişlerden haberdar etmemelerine rağmen, nasıl da bulmuş, okumuşum; işte bunu hatırlamıyorum, nasıl olmuş da o şiirleri seçmişim?

Defterimdeki şiirlerin çoğu Cevdet Kudret, Yaşar Nabl, Ziya Osman ve Sabri Esat'ın şiirleri. Sonra Necip Fazıl, Kemalettin Kamu, Ömer Bedrettin ve Necmettin Halil'den örnekler ve tek tük, arada Cahit Sıtkı, Ahmet Muhip; yani en yeni iki şair.

Gene 1932'de çıkmış, o günlerin en tanınmış sanatçılarının yazdığı bir "Edebiyat Gazetesi" vardır ki, bir anket düzenlemiş, okuyucularına "hangi devre ait olursa olsun, en çok sevdiğin üç şiir, üç hikâye, üç roman" ismi sormuş, "Beşiktaş'tan Behçet" hemen gönderdiği cevabın iki üç sayı sonra yayımlandığını görünce ne kadar sevinmişim. En çok sevdiğim üç şiir neler miydi on altı yaşında? Han Duvarları (Faruk Nafiz). Kalyon (Cevdet Kudret) ve Maslûp (Sabri Esat). Gene şansım varmış ki, ben o yaşlarda Yedi Meşale şairlerini bulmuşum karşımda! Defterim, dedim ya, onların şiirle-

Sabri Esat, 20 yıl önce

riyle doluydu, ve şiirlerinin çoğunu o zaman ezberlemiştim.

Sabri Esat, o "Maslûp" şiirini ne "Yedi Meşale", ne de "Odalar ve Sofalar" kitabına almış, kitap dışı bırakmıştı. Şiiri herhalde Meşale derisinde okumuş olmalıyım; unuttum şimdi. Ve onlar, Muammer Lütfü ve Vasfi Mahir bir yana, iyi şairdiler; yani Yedi Meşale'ciler. Demir pençeyle, kadife e'divenle yazanları vardı; içli sıcak ezgilerin yanında sert haykırımlar da duyuluyordu. Fakat genellikle pastel renkler kullanılarak resim yapmaktan hoşlanıyorlar, ekspresyonizm'i ve pitoresk'i iyi biliyorlardı. Kısa sürdü şiire tutkunlukları; ama şiirimize katkılarını özel hava er geç belirtilecektir.

Sabri Esat'ın Tan ve Ulus gazetelerinin kültür, edebiyat ve güzel sanat sayfalarında çıkmış (1936-1944) makale ve denemeleri, bizim kugağa psikolojik ve estetikle yüklü özlü bir besin olmuştur sanırım; hele bana; ve bunları iyi sindirememişsem suç bendedir. Ve şair, bu yazılarını kitaplara toplamadı; yoksa o da bugün. ardında en azından beş on deneme kitabı bırakmış olurdu. Yalnız Üniversite'deki dersleriyle fıkra yazarlığına bağlanmış olmasını, bu yüzden bir kayıp olarak karşılıyorum.

Şiire ve edebiyata birdenbire neden mi kapandı? Bir nesir açıklığı duruluğu, aydınlık ve sağlam bir söz dizimi ve klasik bir edâ ile donatmış, çoğu üçer mısralık kıtalar halinde o güzel şiirler, otuz yaşında kesiliveren bir gençlik heyecanının ölenememiş özentileri miydi? Böyle bir kanaate kaymama gönlüm elvermiyor. Değil mi o şiirler bana daha ortaokul sıralarında; ne olduğunu ancak ileriki sınıflarda, belki ancak üniversite yıllarında anlamaya başlayacağım başarılı şiirin hazzını verdi, ve yıllara, eklenen bunca yeni örneklerle rağmen, bir zamanlar onları sevmiş olduğum için bende bir utanma, bir pişmanlık uyandırmadı; varsın yazarı, şiire ancak on yıl sadık kaldıktan sonra şairliğini ansızın küçümser gibi, birden el çekmiş olsun şiir dallarından; ne değişir? Ben minnettarım, onlarla oluştum ve şimdi üzerinde değişik bir yapı, altta artık net göremediğim temel taşlarım onlar oldu benim; daha ne isterim?

1928'de yazdığı şiirlerden biri şöyle biter: "Akşam, bakır bir kalkan gibi kapandı suya". — Ağır da olsa bu ölüm ve sessizlik kalkanını biraz aralamak zahmetine girecekler Sabri Esat'ın gençlik denizlerindeki ince sezgi ve duyarlık çarpıntılarını görecektir. Ölüm okuyula düştükleri yerde, üzerlerinde ağır bir kalkan, çarpını ve kaynamalarına devam eden savaş crieri, veya gürlü sulardır, şairler.

MALATYA'LI HASAN

Yapıda sesler azaldı yer yer
Yıllarca sonra çıkacak bir kazıdan
Günümüzün belgesi bu demir iskelet
Paydos vakti bir araya geldiler
Durmuş Ali Malatya'lı Hasan
Gene gözlerinde tüttü mem'eket

Hasan'ın elinde ayna tarak
Tarar kara dik saçlarını
Açıkhava sinemasında kimler yok
Oturur şöyle keyfince kaykılarak
Bir göz düşer yakar avuçlarını
Yakar böyle daha çokook

Kursağında acı soğan ucuz şarap
Filimde ne sahneler ne sahneler
Eninde sonunda ne olacaksa olacak
Sen de kaçır kızı ne yap yap
Canını mı sıkı bu gülüşme'er
Olur mu a Malatya'lı böyle bağırarak

Nahit Ulvi AKGÜN

GOCUNMA YOK

Bırakıvermiştiniz kendinizi öyle
Çallamaz sanıyordunuz taş
İlk yazın adımları kimin aklında
Fabrikaların ve işçilerin yanına
Ummuyordunuz ama geldim

Şaşırdınız değil mi birden
Duyunca toprağın değiştiren sesini
Mayıs'ın altın başaktarıydı aşk
Ve güllerin kırmızı kokusu yaşam
Şaşırdı hep eskileri anlatan tarih

Utangaç karakollar önünden geçtim
Koikolaydı askerlerle gençler
Yeni bir ışıkla parlıyordu
Alınıdaki harita halkın
Unutulmuştu kan ve tüfek

Ben Afrika'da ben Vietnam'da
Suların akışına baktım sevindim
Unutmadım unutulmak istenen şeyi
Bırakın çocuklar yargılasın geçmiş
Gocunma yok işte geldim

BAŞARAN

SIYAVUŞGİL'İN ARDINDAN

★

Zahir Güvemli

İnsanın ruh yapısı, özelliği bazan ölümü kendisinden uzak bir gerçek diye gösterebiliyor. Sabri Esat Siyavuşgil'in "cynique" neşesi, geniş bilgisi, insanları içinden tanıyan ve bağışlayan hoşgörüsü, ölümle onun arasında bir duvar gibiydi, ama o duvar da yıkıldı işte.

Kırk yıllık bir dostluk, bir yakınlık hemen hemen ufak bir ömür beraberliği demektir. Ben lise sınıflarına geçtiğim zaman halazademin yakın arkadaşı olarak onu tanımıştım. O sıralarda "Meşale" cilerdendi ve "Yedi Meşale"yi çıkarmışlardı Yaşar Nabi ve arkadaşlarıyla. Şiirlerini o ciltte toplamışlardı. Sonradan onun renkli, bazan alaycı, her zaman duygulu mısraları, "Odalar ve Sofalar"da toplandı. İlk ve son şiir kitabı oldu bu. Sık sık, "Biz şairlikten istifa edeli yıllar oldu" demesi bundandır. Yoksa hiçbir zaman şairlikten istifa etmemiş, şiirlerini bazan nesir halinde, bazan başkalarını tercüme ederek gene vermiş, gene yaratıcı olmuştu ama, araçlarla.

Daha sonra, ilk tercümelerimi okuyup düzelen bir ağabey olarak gördüm onu. Lyon'dan döndükten sonra ise, bizim de öğrenci olduğumuz Edebiyat Fakültesinin en genç doçentiydi.

O gün bugündür, bazan araya uzunca zaman fasılları girmesine rağmen, benim için daima sevgi ve şefkat hisleri besleyen bir ağabey olarak kaldı. Bu sevgi ve şefkati yalnız bana mahsus değildi. Belki benim, eşimin ve sonraları çocuğumun özel bir yerimiz vardı o kadar. Sevgisinin delillerini sık sık verirdi: İstiklâl Lisesindeki derslerini bırakması icabettiği zaman yerine beni tavsiye etmek, ya da Millî Eğitim Bakanlığı Tercüme Bürosu kurulduğu zaman tercüme edilecek eserler verdirmek gibi, bu yardımlarının, koruyuculuğunun sayısını dahi bilemiyorum. Esasen bu satırları yazmaktan maksadım, Sabri Esat Siyavuşgil'in meslek ala-

nındaki başarılarını anlatmak değildir. O, edebiyat, yazarlık ve profesörlük hayatında kendisini bütün değerleriyle zaten herkese tanıtmıştır. Ben, kendi özel açımdan gördüğüm bazı karakter hususiyetlerini tasvir etmeğe çalışmak istiyorum.

Yıllarca aynı dergi ve gazetelerde beraber çalıştık. Bir gün bile bir kusurumu yüzüme vurduğunu hatırlamıyorum. Mutlaka bir yanlış tarafımı düzeltmek icabetse onu öyle dolaylı, öyle neşeli, öyle başkalarından benzeri örnekler alarak hafifletirdi ki, olgunluğuna şaşar kalırdım. Çok okuyan çok gezen, çok geniş kültürü ve ansiklopedik sayılabilecek alanlarda ihtisasa dayanan bilgisi vardı ki, ister istemez kendisini başkalarının çok üstünde tutardı. (Daha dün denecek kadar kısa bir zamanda, hafif genzinden konuşarak, gözleri kasılarak güldüğünü hatırladığım adamdan şimdi "dı" diye bahsetmek bana zor geliyor.)

Sonsuz müsamahasına, hiçbir zaman unutmayacağım bir örnek vermek isterim: "Cyrano" nun yayınladığı yıllardaydı. Eserinin bir nüshasını "Al, oku da fikrini söyle" diye bana da verdi. Okudum bir gecede. Ertesi gün, Ramiz'in "Salon" dergisi idarehanesinde bulduğumuz zaman: "Çok güzel, yalnız Araf diyecek yerde, Arafat demişsiniz" dedim. Bana bir eserin güzel taraflarını görmeye çalışarak okumanın gerçek faziletini söyleyerek hakettiğim ders verecek yerde gözlerinde içten gelen bir sevinç parıltısıyla hayret etti: "Demek o kadar dikkatli okudun ha? Çok sevindim. İkinci baskıda hemen düzeltiyim, yapılacak dikkatsizlik değil" dedi. Sevinci de gerçekti. Besbelli başka yazarlar Cyrano tercümesine sadece kaside yazarlarken benim gençlikten gelen kusur arama gayretimde bile yapıcı bir taraf bulmuştu. Türkçe'de okuduğumuz dili en güzel tercümeleri, bu İstan-

İki yıl önce Varlık kokteylinde

bul çocuğu yapmıştır. Ama onun birçok meziyetinden biri de, yaptığını umursamaz görünüşüydü. Son derece dikkatli ve bilimsel çabıdır, öyleyken hiçbir şey yapmıyormuş gibi görünmesini bilirdi.

Rahatsızlıklarının bilinmesinden hoşlanmazdı. Dünyanın en mütevazî insanlarından biri olduğu halde kendisine çok güveni olan bir kimseydi. Gerek bilgi alanında, gerek diğer alanlarda ihtiyacı olup da ondan dost yardımı görmemiş kimse var mıdır acaba diye kendi kendime soruyorum.

Sakin, gürlütlü hayatı ve seyahati seviyordu Sabri Esat. Evinde eşinden ve kedisinden sonra ancak dostları, yakınları bulunurdu. Müthiş bir Batı müziği meraklısıydı. Yalnız, her şeyde olduğu gibi, dinlediği plâklar üzerinde de gayet titiz ve hassastı. Esasen onda hassasiyet ve zekâ sağlam bir denge halinde bulunuyordu.

Şüphesiz hayatında anlaşmazlıkları olmuştur. Karşısındakileri çok iyi tanıdığı halde bazan onlara hâkim olamadığı anlar bulunmuştur. Elhassa tenkit gibi dikenli bir sahada sözünü sakınmadan yazı yazdığı, bazan da kendi görüşünün sağlamlığına inandığı için başkalarına fevri ya da hissi gelen hükümler verdiği için ona kırılanlar da bulunmuştur.

Ne çıkar bütün bunlardan? Onda engin insan sevgisi, hatasız insan olmayacağı hükmünü bile şüpheyle karşılayacak bir derecedeydi.

Sabri Esat Siyavuşgil'i anlatmak benim için mümkün değil. Çünkü ne yönünden ele alsam, daha başka cepheleriyle karşılaşıyorum.

Onun son derece "meclis-ârâ" konuşması esprilli, herkesle ayrı ayrı meşgul olmasını bilen bir ev sahipliği, kusursuz ve usta bir konferansçı oluşu, ne bileyim? daha binbir yönü var ki, kendisini tanımayanlar için her zaman meçhul kalacaktır.

HAYRABOLU ÇALGICILARI

— Hayrabolu şoförlerine sevgiyle —

Sevinci istemekte haklıdırlar
Hayrabolu şoförleri
Tekirdağ'dan yola çıkarlar
Yükledikleri gibi denizi
Kesilmiş karpuz kokusuyla.

Sevinci istemekte haklıdırlar
Hayrabolu çocukları
Üzüme ben düştüğünü ilk gören onlar
Tanrının güneş yanığı ırgat yüzünü
Gören onlar ayçiçeği tarlalarında.

Sevinci istemekte haklıdırlar
Terziler ve arabacılar
Kavaklarda hisilayan deniz yelinden
Dikerler bağ bozumu urbasını
Ve şarabın aklarını koşarlar arabalara.

Sevinci istemekte haklıdırlar
Tallı bayırlarda bağ yetiştirilenler
Kırlardaki mavî dikenler gibi
Üzüm yaban doğadır önce
Uygarıktır sonra şarap lestinde.

Sevinci istemekte haklıdırlar
Kırmızı yüzlü, babacan avcılar
Kekliği veren Tanrı
Verir şölenleri de
Sağdırıp gökyüzü içkisini.

Sevinci istemekte haklıdırlar
Salkım göğüslü kadınlar
Sevinçtir Anadolu Tanrısı
Bir uzun sevişmedir
Güneşli yaprakları altında evrensel meşenin.

Nerde bir gülüş varsa Anadolu'da
Ve de Trakya'nın sarı bozkırlarında
Çok eski şölenlerden
Bektaşî cönklerinden gelmektedir
Ve bir fas kırmızı şaraptan.

Vurun öyleyse Hayrabolu çalgıcıları
Düğünlerde davullara
Ve zurnaları gerin gecelerde
Çalışmakta, sevişmekte, üretmekte haklıysalar
Sevinci istemekte haklıdırlar.

Şarabı yasaklaman kaç para eder
A hoca!
Tanrı da esriktir güz gelince bağlarda
İnsana tapınır o
Sevginin ezgin salkımına.

Bir sarhoşun ölümünde
Namaz kılmamak ne demek a hoca!
Öyle hoşgörüyü doludur ki Tanrımız
Gelir bağbozumundan elleri asma kokarak
Alır günahlı ku'unu örter bağ toprağıyla.

Ceyhun Atuf KANSU

